Poliisitarkastaja Pekka Heikkinen 05.02.2020 POL-2020-5351

Eduskunta
Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Viite: KAA 5/2019 vp

Asiantuntijapyyntö 13.2.2020

Poliisihallituksen lausunto Eduskunnan hallintovaliokunnalle liittyen kansalaisaloitteeseen otsikolla: Seksuaalirikoksesta Suomessa tuomitun oleskeluluvan peruuttaminen ja karkoitus

1 Aluksi

Kansalaisaloitteessa ehdotetaan, että Suomessa seksuaalirikoksen tehneen ja siitä tuomitun ulkomaalaisen olisi menetettävä automaattisesti jo olemassa oleva oleskelulupa ja Maahanmuuttovirastolla pitäisi olla automaattisesti lupa karkottaa tuomittu välittömästi.

2 Poliisin rooli käännytyksissä ja maasta karkottamisissa

Ulkomaalaislain 151 §:n nojalla poliisi voi päättää maasta käännyttämisestä kolmen kuukauden kuluessa ulkomaalaisen maahantulosta. Tätä myöhemmin poliisin on tehtävä Maahanmuuttovirastolle esitys ulkomaalaisen käännyttämiseksi tai maasta karkottamiseksi, jos ulkomaalainen ei täytä maahan tulon tai maassa oleskelun edellytyksiä. Kansainvälistä suojelua hakeneen osalta käännyttämisestä päättää aina Maahanmuuttovirasto.

Poliisi tekee edellytysten täyttyessä rikoksentekijöistä karkottamisesityksiä Maahanmuuttovirastolle.

Poliisin velvollisuus on panna maasta poistamispäätökset täytäntöön, mikäli päätöksen saaneet eivät poistu itse maasta. Poliisi priorisoi palautuspäätöksen saaneiden joukosta mahdollisuuksien mukaan rikolliset ja yhteiskunnalle vaaralliset henkilöt. Rikoksiin syyllistyneet poistetaan poliisin toimesta maasta, jos he ovat saaneet käännytys- tai maasta karkottamispäätöksen. Poistaminen voidaan panna täytäntöön, kun päätös on lain mukaan täytäntöönpanokelpoinen.

Seksuaalirikoksesta, tai mistä tahansa rikoksesta, ja poliisin tekemästä maasta karkottamisesityksestä voi kulua jopa vuosia, ennen kun henkilön karkotuspäätös voidaan tosiasiallisesti panna täytäntöön. Jos kyseessä on vakava rikos, tuomio voi olla vuosien mittainen ja se kärsitään Suomessa.

Tulee myös huomioida, että vaikka palautuspäätös olisi täytäntöönpanokelpoinen, kaikkiin maihin ei pystytä palauttamaan Suomen viranomaisista

riippumattomista syistä. Lisäksi perustuslain 9 §:n 4 momentin mukaan ulkomaalaista ei saa karkottaa, luovuttaa tai palauttaa, jos häntä tämän vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu.

3 Seksuaalirikoksista (poliisin tilastot)

Seksuaalirikoksista on säädetty Rikoslain 20 luvussa. Seksuaalirikosten kirjo on teonkuvausten ja rangaistusasteikon osalta laaja. Lievimmillään seksuaalirikoksesta säädetty rangaistus voi olla sakko ja ankarimmillaan kymmenen vuotta vankeutta. Vuonna 2019 kirjattiin 4 441 seksuaalirikosta.

Raiskausrikoksista ja ylipäätään seksuaalirikoksista tehdyt rikosilmoitukset ovat lisääntyneet viime vuosina. Yhtenä merkittävänä syynä on pidetty sitä, että asioista on käyty entistä enemmän julkista keskustelua ja lisäksi rikoksen uhreille on ollut entistä paremmin tarjolla erilaista apua ja tukea, jonka on osaltaan katsottu edistäneen uskallusta ilmoitusten tekoon.

4 Seksuaalirikoksista epäillyistä ulkomaalaistaustaisista

Joillain kansalaisuusryhmillä on ollut Suomessa keskitasosta poikkeava, korkea alttius tulla epäillyksi seksuaalirikoksista. Vuosien 2015-2016 aikana tulleissa turvapaikanhakijoissa oli runsaasti sekä nuoria miehiä että sellaisiin kansalaisuuksiin kuuluvia, joiden väestömäärään suhteutettu alttius tulla epäillyksi seksuaalirikoksista on jo aiemmin todettu Suomessakin korkeaksi. Nuoriin miehiin painottuvan väestöjakauman lisäksi seksuaali- ja muitakin väkivaltarikoksia näyttää tilastollisesti kertyvän erityisesti väestöryhmille, jotka tulevat konfliktialueilta ja joiden keskuudessa naisten perusoikeustilanne on erilainen verrattuna maihin, joissa perus-ja ihmisoikeudet toteutuvat paremmin.

Alaikäisiin kohdistuvissa seksuaalirikoksissa ei näy merkittävää eroa kansalaisuuksia verrattaessa. Tämänkaltaiset teot tapahtuvat jossain määrin jo toisensa tuntevien henkilöiden kesken. Kyse ei ole niinkään yllätyksellisistä kimppuun hyökkäämisistä, vaan useimmiten ne liittyvät tuttavuussuhteisiin, samoissa ryhmissä ajan viettämiseen tai jonkinasteisiin ystävyys-, kaveri- ja seurustelusuhteisiin.

5 Kansalaisaloitteeseen / asiaan liittyviä huomioita

Mikäli seksuaalirikoksesta Suomessa tuomitun oleskelulupa peruttaisiin ja henkilö karkotettaisiin - niin tapahtuisiko nämä toimenpiteet (automaattisesti) kaikkien seksuaalirikosten osalta, vai tiettyjen määriteltyjen seksuaalirikosten rikosnimikkeiden osalta tai langetetun tuomion määrän/ajan osalta ja mihin tämä raja asetettaisiin ja kuinka se perusteltaisiin?

Pohdintaa synnyttää sekin, että voisiko yksi rikoslaji - tässä tapauksessa seksuaalirikokset - olla kansalaisaloitteen esittämässä asemassa suhteessa muihin rikoksiin, joista voi olla rangaistusten osalta yhtenäiset seuraa-

mukset? Miten tulisi esimerkiksi suhtautua väkivaltaan, perhe- ja lähisuhdeväkivaltaan tai vakavaan väkivaltaan ylipäätään - saati henkirikoksiin?

Oleskeluluvan peruuttaminen ja maasta karkottaminen ei tulisi olla erilainen eri rikoslajien kesken.

Asiakokonaisuuden edetessä ja täsmentyessä toivotaan otettavan huomioon perus- ja ihmisoikeudet ja niiden vaikutukset esitetyssä asiassa.

Poliisin kannalta erityisen huomionarvoista on se, että ulkomaalaistaustaisten henkilöiden lisääntymisen myötä rikostutkinnan tulkkaustarpeet ja -kulut ovat lisääntyneet voimakkaasta. Tämä vaikuttaa osaltaan poliisin resurssikysymyksiin ja tutkinta-aikoihin myös seksuaalirikosten osalta.

6 Poliisin ennalta estävä toiminta

Poliisin ennalta estävässä toiminnassa on keskeistä yhteistyö muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa. Lainsäädäntötyössä tulisi huomioida (seuraamuksia määriteltäessä) myös tehokkaan ennalta estävän toiminnan edellytyksiä sekä toimijoiden yhdessä tekemisen parempaa mahdollistamista esimerkiksi tiedonsaannin ja -vaihdon osalta.